

บทที่ 5

สรุปผลการวิจัยและข้อเสนอแนะ

1. สรุปผลการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นศึกษาเชิงสำรวจ (Survey research) มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาปัจจัยทำนายการปฏิบัติพัฒนาภิของครอบครัวระยะเริ่มเลี้ยงดูบุตร

ตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยเป็นครอบครัวที่มีบุตรคนแรกในระยะเริ่มเลี้ยงดูบุตร ที่พานุตรามารับบริการที่แผนกคลินิกสุขภาพเด็กดีในโรงพยาบาลลพบุรี อำเภอเมือง จังหวัดลพบุรี จำนวน 194 ครอบครัว เลือกตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยโดยใช้การสุ่มอย่างมีระบบ

เครื่องมือที่ใช้เป็นแบบสอบถาม ซึ่งแบ่งเป็น 3 ส่วนดังนี้ ส่วนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของตัวอย่างและครอบครัว ส่วนที่ 2 แบบสอบถามเกี่ยวกับการสนับสนุนทางสังคม ผู้วิจัยได้สร้างขึ้นตามแนวคิดของ House (1981) และส่วนที่ 3 แบบสอบถามการปฏิบัติพัฒนาภิของครอบครัวระยะเริ่มเลี้ยงดูบุตร ซึ่งผู้วิจัยสร้างขึ้นจากแนวคิดพัฒนาภิของครอบครัวระยะเริ่มเลี้ยงดูบุตรของ Duvall (1977) แบบสอบถามการสนับสนุนทางสังคม และแบบสอบถามการปฏิบัติพัฒนาภิของครอบครัวระยะเริ่มเลี้ยงดูบุตร ตรวจสอบความตรงตามเนื้อหา (content validity) โดยผู้ทรงคุณวุฒิจำนวน 5 ท่าน และหาความเที่ยง (reliability) โดยนำไปทดลองใช้ (try out) กับครอบครัวที่มีคุณสมบัติเช่นเดียวกับตัวอย่าง จำนวน 30 ราย และนำผลมาวิเคราะห์หาความเที่ยงโดยใช้สูตรสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาค (Cronbach's Alpha coefficient) ได้ค่าความเที่ยง (reliability) ของแบบสอบถามการสนับสนุนทางสังคมและการปฏิบัติพัฒนาภิของครอบครัวระยะเริ่มเลี้ยงดูบุตร เท่ากับ 0.86 และ 0.92 เก็บรวบรวมข้อมูลโดยให้ตัวอย่างตอบแบบสอบถาม วิเคราะห์ข้อมูลใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูป SPSS for Windows ดังนี้

1. หาความถี่ และร้อยละข้อมูลทั่วไป
2. หาค่าเฉลี่ย และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน ของคะแนนการสนับสนุนทางสังคม และการปฏิบัติพัฒนาภิของครอบครัว ระยะเริ่มเลี้ยงดูบุตร
3. วิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยครอบครัวซึ่งได้แก่ ลักษณะครอบครัว กับการปฏิบัติพัฒนาภิของครอบครัวระยะเริ่มเลี้ยงดูบุตร โดยใช้ สถิติไคสแควร์ (Chi-square test)
4. วิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยครอบครัวซึ่งได้แก่รายได้ครอบครัว จำนวนสมาชิกในครอบครัว กับการปฏิบัติพัฒนาภิของครอบครัวระยะเริ่มเลี้ยงดูบุตร โดยใช้ สถิติค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบอันดับที่ของสเปียร์แมน (The spearman correlation coefficient)

5. วิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างการสนับสนุนทางสังคมกับการปฏิบัติพัฒนาการของครอบครัวระยะเริ่มเลี้ยงดูบุตร โดยใช้ สถิติค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของเพียร์สัน (Pearson's product moment correlation coefficient)

6. วิเคราะห์ถดถอยพหุคูณแบบขั้นตอน (Stepwise multiple regression analysis) เพื่อหาสมการทำนายการปฏิบัติพัฒนาการของครอบครัวระยะเริ่มเลี้ยงดูบุตร จากปัจจัยครอบครัว และการสนับสนุนทางสังคม

ผลการวิจัยสรุปได้ดังนี้

1.1 ครอบครัวระยะเริ่มเลี้ยงดูบุตรส่วนใหญ่ บิดามีอายุมากกว่าหรือเท่ากับ 25 ปี ร้อยละ 57.2 และมารดามีอายุ 20-24 ปี ร้อยละ 45.4 และอาชีพของบิดามารดาส่วนใหญ่มีอาชีพรับจ้าง ร้อยละ 60.3 และร้อยละ 42.8 ตามลำดับ บิดาทำงานนอกบ้าน ร้อยละ 91.2 มารดาทำงานนอกบ้าน ร้อยละ 54.6 ลักษณะของครอบครัวเป็นครอบครัวขยาย ร้อยละ 70.6 มีจำนวนสมาชิกครอบครัว 3 คน ร้อยละ 29.4 รายได้ของครอบครัวส่วนใหญ่มีรายได้ในช่วง 5,001-10,000 บาท ร้อยละ 30.4 ซึ่งส่วนใหญ่ไม่พอใช้ถึงร้อยละ 79.4 ครอบครัวมีผู้ให้การสนับสนุนและช่วยเหลือในการเลี้ยงดูบุตรได้แก่ตายาย ร้อยละ 61.3 มารดาเป็นผู้มีหน้าที่ดูแลบุตรเป็นหลักในครอบครัว ร้อยละ 37.6

1.2 การสนับสนุนทางสังคมโดยรวมอยู่ในระดับปานกลางเมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน ทั้ง 4 ด้าน พบว่าส่วนใหญ่มีการสนับสนุนทางสังคมอยู่ในระดับปานกลาง ด้านที่มีคะแนนเฉลี่ยสูงสุดและอยู่ในระดับมากที่สุด คือ การสนับสนุนด้านอารมณ์ ($\bar{X} = 3.13$, S.D.= 0.46) รองลงมาคือ ด้านการสนับสนุนด้านทรัพยากร โดยมีคะแนนเฉลี่ยอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 2.91$, S.D.= 0.54) ด้านการสนับสนุนด้านข้อมูลข่าวสาร ($\bar{X} = 2.76$, S.D.= 0.36) และด้านการสนับสนุนด้านการประเมิน มีคะแนนเฉลี่ยต่ำสุด ($\bar{X} = 2.53$, S.D.= 0.39)

1.3 การปฏิบัติพัฒนาการของครอบครัวระยะเริ่มเลี้ยงดูบุตรโดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่าส่วนใหญ่การปฏิบัติพัฒนาการของครอบครัวอยู่ในระดับมากที่สุด ด้านที่มีคะแนนเฉลี่ยสูงสุดและอยู่ในระดับมากที่สุด คือ ด้านการสร้างสัมพันธภาพที่ดีในครอบครัว ($\bar{X} = 3.11$, S.D.= 0.52) รองลงมาคือ ด้านการเลี้ยงดูบุตร ($\bar{X} = 3.10$, S.D.= 0.29) ด้านการส่งเสริมพัฒนาการบุตร ($\bar{X} = 3.02$, S.D.= 0.46) ส่วนด้านที่มีคะแนนเฉลี่ยต่ำที่สุดและอยู่ในระดับปานกลาง คือ ด้านการจัดการด้านเศรษฐกิจ ($\bar{X} = 2.55$, S.D.= 0.56)

1.4 ลักษณะครอบครัวมีความสัมพันธ์กับการปฏิบัติพัฒนาการของครอบครัวระยะเริ่มเลี้ยงดูบุตร อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ที่ระดับ 0.05 ($\chi^2 = 62.76$)

1.5 รายได้ของครอบครัว จำนวนสมาชิกในครอบครัว และการสนับสนุนทางสังคม มีความสัมพันธ์ทางบวกกับการปฏิบัติพัฒนกิจของครอบครัวระยะเริ่มเลี้ยงดูบุตร อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ($r_s = 0.91$, $r_s = 0.87$, $r = 0.93$ ตามลำดับ)

1.6 การสนับสนุนทางสังคม รายได้ครอบครัว และลักษณะครอบครัว สามารถร่วมกันอธิบายความแปรปรวนของการปฏิบัติพัฒนกิจของครอบครัวระยะเริ่มเลี้ยงดูบุตรได้ร้อยละ 90.3 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ที่ระดับ 0.05 และสร้างสมการในรูปคะแนนมาตรฐานดังนี้

$$\hat{Z} = 0.519 (\text{ค่าคะแนนมาตรฐานของการสนับสนุนทางสังคม}) + 0.343 (\text{ค่าคะแนนมาตรฐานของรายได้ของครอบครัว}) + 0.155 (\text{ค่าคะแนนมาตรฐานของลักษณะครอบครัว})$$

เมื่อ \hat{Z} = คะแนนการปฏิบัติพัฒนกิจของครอบครัวระยะเริ่มเลี้ยงดูบุตร (คะแนนมาตรฐาน)

2. ข้อเสนอแนะ

จากการศึกษาครั้งนี้พบว่าครอบครัวมีคะแนนเฉลี่ยการปฏิบัติพัฒนกิจ ด้านการจัดการด้านเศรษฐกิจ และ การจัดแบ่งหน้าที่ความรับผิดชอบ และการวางแผนครอบครัว มีคะแนนเฉลี่ยปานกลาง คะแนนเฉลี่ยการสนับสนุนทางสังคม ด้านการประเมิน ด้านข้อมูลข่าวสาร ด้านทรัพยากรมีคะแนนเฉลี่ยปานกลาง ส่วนปัจจัยที่สามารถทำนายการปฏิบัติพัฒนกิจได้คือ การสนับสนุนทางสังคม รายได้ครอบครัว และลักษณะครอบครัว โดยเฉพาะการสนับสนุนทางสังคมซึ่งอธิบายการเปลี่ยนแปลงของการปฏิบัติพัฒนกิจของครอบครัวระยะเริ่มเลี้ยงดูบุตรได้ถึงร้อยละ 86.1 ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะดังนี้

2.1 ด้านบริการพยาบาล

พยาบาลควรตระหนักถึงปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับการปฏิบัติพัฒนกิจของครอบครัว คือ รายได้ของครอบครัว ลักษณะครอบครัว จำนวนสมาชิกในครอบครัว และการสนับสนุนทางสังคม ซึ่งการปฏิบัติพัฒนกิจของครอบครัวระยะเริ่มเลี้ยงดูบุตรนี้ พยาบาลควรส่งเสริมให้ครอบครัวเกิดความสนใจ และเอาใจใส่ในการปฏิบัติพัฒนกิจ และมีพฤติกรรมการปฏิบัติพัฒนกิจของครอบครัวที่เหมาะสมยิ่งขึ้น โดยมีรายละเอียดดังนี้

1) จัดโครงการให้ความรู้เพื่อเตรียมความพร้อมของครอบครัวระยะแต่งงาน ซึ่งเป็นการเตรียมความพร้อมก่อนเข้าสู่ระยะเริ่มเลี้ยงดูบุตร โดยเฉพาะการจัดการด้านเศรษฐกิจ เช่น การมีรายได้มั่นคง เพียงพอก่อนการวางแผนมีบุตร รวมทั้งการจัดแบ่งหน้าที่ความรับผิดชอบ และการวางแผนครอบครัว เป็นสาระสำคัญในการเตรียมครอบครัว เช่นการให้คำแนะนำแก่ครอบครัว

ในระยะครอบครัวใหม่ การให้คำแนะนำในคลินิกให้คำปรึกษาก่อนแต่งงาน การให้คำแนะนำในคลินิกวางแผนครอบครัว ซึ่งครอบครัวสามารถโทรศัพท์มาปรึกษาได้โดยตรง หรือเสนอความรู้ในรูปแบบพับ, VCD หรือแหล่งความรู้อื่นๆ เพื่อให้ครอบครัวสามารถได้ศึกษาด้วยตนเองตลอดเวลา

2) จัดโครงการเยี่ยมบ้านให้คำปรึกษาครอบครัวระยะเริ่มเลี้ยงบุตร ช่วยเหลือครอบครัวเมื่อมีปัญหาการปฏิบัติพัฒนาการในด้านต่างๆเกิดขึ้น โดยเน้นปัญหาด้านการจัดการด้านเศรษฐกิจ การจัดแบ่งหน้าที่ความรับผิดชอบ และการวางแผนครอบครัว เมื่อครอบครัวระยะเริ่มเลี้ยงบุตรสามารถปฏิบัติได้ตามคำแนะนำ ควรมีการกล่าวชมเชย รวมถึงเน้นให้ครอบครัวรู้จักการกล่าวชมเชยให้มากขึ้น รวมทั้งสนับสนุนให้สมาชิกในครอบครัวเห็นถึงความสำคัญในการช่วยเหลือครอบครัวระยะเริ่มเลี้ยงบุตรทั้งด้านการช่วยเหลืองาน การช่วยเลี้ยงบุตร การจัดหาสิ่งของเครื่องใช้เพื่อให้ครอบครัวระยะนี้ปฏิบัติพัฒนาการได้สำเร็จ

2.2 ด้านการศึกษา

ควรเพิ่มเนื้อหาเกี่ยวกับการปฏิบัติพัฒนาการของครอบครัวระยะเริ่มเลี้ยงบุตรเข้าไปในการเรียนการสอนวิชาการพยาบาล เน้นให้นักศึกษาเห็นความสำคัญของการปฏิบัติพัฒนาการของครอบครัวระยะเริ่มเลี้ยงบุตร โดยคำนึงถึงปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับการปฏิบัติพัฒนาการของครอบครัว คือ รายได้ของครอบครัว ลักษณะครอบครัว จำนวนสมาชิกในครอบครัว และการสนับสนุนทางสังคม โดยเฉพาะปัจจัยที่สามารถทำนายการปฏิบัติพัฒนาการ เช่น การสนับสนุนทางสังคม ควรจัดการเรียนการสอนให้นักศึกษาเห็นความสำคัญของการมีส่วนร่วมของครอบครัว การสนับสนุนทางสังคมทางสังคมแก่ครอบครัวในระยะนี้ เพื่อนำมาวางแผนในการดูแลครอบครัวระยะเริ่มเลี้ยงบุตร ได้อย่างถูกต้อง ครอบคลุม

2.3 ด้านการวิจัย

1) ควรมีการศึกษาเปรียบเทียบ การปฏิบัติพัฒนาการของครอบครัวระยะเริ่มเลี้ยงบุตรในเขตเมืองและเขตชนบท เพื่อจะได้ทราบถึงข้อแตกต่างและสามารถนำมาวางแผนการดำเนินงานเกี่ยวกับครอบครัวระยะเริ่มเลี้ยงบุตร ได้มากขึ้น

2) ควรมีการศึกษาถึงการสนับสนุนทางสังคมของครอบครัวระยะเริ่มเลี้ยงบุตร เพื่อประเมินถึงแหล่งการสนับสนุนทางสังคมที่ได้รับจากทางใด ชาติส่วนไหน เพราะปัจจัยการสนับสนุนทางสังคมมีผลต่อการปฏิบัติพัฒนาการของครอบครัวระยะเริ่มเลี้ยงบุตรมาก

3) ควรมีการวิจัยเชิงคุณภาพ ถึงการปฏิบัติพัฒนาการของครอบครัวระยะเริ่มเลี้ยงบุตร เพื่อให้ได้ข้อมูลที่ชัดเจนขึ้น

2.4 ด้านการวางแผนและนโยบาย

1) สนับสนุนการดำเนินงานโรงเรียนพ่อแม่แบบยั่งยืน โดยใช้การดำเนินงานเชิงรุก เข้าถึงชุมชน ค้นหาครอบครัวตั้งแต่ระยะแต่งงานเพื่อเตรียมพร้อมของครอบครัวก่อนเข้าสู่ระยะเริ่มเลี้ยงดูบุตร

2) ควรรณรงค์ให้สมาชิกในครอบครัวและชุมชนเห็นความสำคัญของครอบครัวในระยะเริ่มเลี้ยงดูบุตร และเน้นการให้การสนับสนุนทางสังคมแก่ครอบครัวในระยะนี้

3) สนับสนุนการจัดตั้งสถานเลี้ยงดูเด็กใกล้ที่ทำงาน เพื่อให้ครอบครัวระยะเริ่มเลี้ยงดูบุตรที่อยู่ในครอบครัวเดียว ได้มีแหล่งสนับสนุนทางสังคมเพิ่ม ช่วยให้สามารถปฏิบัติพัฒนา
กิจได้ดีขึ้น